

Triodosnieuws

ZOMER 2007 • NUMMER 99 • TRIODOSNIEUWS IS EEN UITGAVE VAN TRIODOS BANK

5 Succesvolle Triodos Bank Klantendag 2007

6-7

Nieuwe windturbines op de Oosterscheldekering

12 Biologisch tot het uiterste

15

Verwennerij door natuur en biologisch-vegetarische keuken in herberg 't Volle Leven

Opening Windpark Oosterscheldekering

10^e Bio-congres groot succes

Op 4 april jl. werd het 10^e Bio-congres georganiseerd door Biologica, Task Force Marktontwikkeling Biologische Landbouw en Triodos Bank. Op het drukbezochte congres was voor elk wat wils: van lezingen door o.a. tv-kok Pierre Wind en foodtrendwatcher Anneke Ammerlaan tot workshops, demonstraties en proeverijen van biologische wijnen en streekproducten. Tijdens het congres werd de instelling van de Bioraad bekend gemaakt. Peter Blom, directievoorzitter van Triodos Bank, is benoemd tot voorzitter van de Bioraad. In de Bioraad zitten verder o.a. Herman Wijffels en Paul Rosenmöller. De Raad onderstreept richting burger, politiek, sector en media het belang en de ernst van de ontwikkeling van biologische landbouw.

Day for Change

In het vorige nummer van Triodosnieuws kondigden we aan dat op 5 mei 2007 de *Day for Change* plaatsvond waarop de eindopbrengst van de landelijke *Klasse!actie* bekendgemaakt werd. Met de Klasse!actie wil de Stichting Day for Change de bekendheid over microkredieten vergroten en investeren in de juiste infrastructuur om microkredieten te kunnen verstrekken. Door een aan scholieren verstrekt microkrediet slim te investeren, zamelden de deelnemende basisscholen ruim € 250.000,- in.

Zij verdienen dit geld door bijvoorbeeld auto's te wassen of taarten te bakken. Om hiermee te kunnen starten, kregen zij van Stichting Day for Change zelf een microkrediet, wat ze

later ook weer terugbetaalden vermeerderd met de gemaakte winst. Daarnaast zamelde de stichting muntgeld in en konden er donaties gedaan worden.

Er is in de wereld voldoende geld beschikbaar om microkredieten te verstrekken. Om dit geld op tijd bij de juiste mensen te krijgen, ontbreken alleen vaak de middelen. Day for

Change investeert daarom in infrastructuur door kleine lokale banken microkredieten te laten verstrekken. Verschillende supporters, waaronder Triodos Bank, dragen hiervoor geschikte projecten aan. Kijk voor nadere informatie op de website www.dayforchange.nl.

2

TRIDOSNIEUWS

Eerste Triodos Klimaathypotheek een feit

Triodos' Camille van Arendonk (rechts) feliciteert de heer Van Dijk en mevrouw Van Geene met hun Triodos Klimaathypotheek.

Op 16 april 2007 was het dan zover: met trots passeerde Triodos Bank de eerste Triodos Klimaathypotheek. De klimaathypotheek is speciaal bedoeld voor huiseigenaren die willen investeren in het verduurzamen van hun woning. Triodos Bank biedt een rentekorting van 0,5% wanneer de maatregelen uit het EnergiePrestatie Advies (EPA) worden uitgevoerd. Voor meer informatie zie www.triodos.nl

Agenda

7 juli Live Earth
(www.liveearth.org)

10 tot en met 26 augustus
Zeister Muziekdagen
(www.zeistermuziekdagen.nl).
Zie ook artikel op pagina 4.

4 september
Duurzame dinsdag 2007
(www.duurzamedinsdag.nl)

24 tot en met 30 september
Week van de Smaak
(www.biologica.nl)

Triodos Bank scoort hoog in onderzoek zakenblad Incompany

Triodos Bank scoort goed in het reputatieonderzoek van *Incompany*. Dit zakenblad ondervroeg 'beslissers', hoog opgeleide mannen en vrouwen uit het midden- en grootbedrijf, naar hun favoriete bedrijven en organisaties als werkgever, als zakenpartner en als investering. In de totale top 500 van *Incompany* eindigt Triodos Bank op de 22^e plaats. In de categorie 'reputatie' staat Triodos Bank zelfs op de vijfde plaats. 'Deze uitslag toont dat het mensen tegenwoordig om meer waarden gaat dan alleen

financiële' zegt Peter Blom, directievoorzitter van Triodos Bank.

Triodos Bank

2007	Werkgever	59	Zakenpartner	21	Investering	20
2006	Werkgever	103	Zakenpartner	42	Investering	22
2005	Werkgever	169	Zakenpartner	96	Investering	35

Bron: *Incompany* mei 2007

Het prentenboek 'Kikker en een heel bijzondere dag' van Max Velthuis is een van de welkomstcadeaus waar u uit kunt kiezen bij het openen van een Kinder Toekomst Plan voor uw (klein)kind. Een eenvoudige titel voor een eenvoudig, maar prachtig verhaal. Waar het verhaal om draait is dat het vandaag feest is, feest omdat Kikker jarig is. En feest vieren kan alleen met velen, omdat samen zijn het gevoel benadrukt dat je met elkaar hetzelfde doel voor ogen hebt.

Triodos Bank stelt niet alleen op financieel vlak eisen aan haar producten en diensten, maar ook bij de bedrijfsvoering. Zo opereren we al meer dan vijf jaar klimaatneutraal. En of het nou om de biologische catering in de bedrijfskantine gaat of de inzet van energiezuinige auto's voor die medewerkers die een bezoek brengen aan de prachtige, maar vaak afgelegen bedrijven die wij financieren. Bij alles waarvoor wij kiezen, doen we dat in ieder geval afgewogen.

Een heel bijzondere dag...

Ook 7 juli 2007 is zo'n bijzondere dag. Dan wordt wereldwijd aandacht gevraagd voor het terugdringen van klimaatverandering. En hoe! Op initiatief van Al Gore, die het afgelopen jaar de hele wereld in beroering kreeg met zijn indrukwekkende documentaire over de klimaatproblematiek, vinden er negen megaconcerten plaats, op alle continenten. Het doel van deze 'Live Earth' concerten is om met een indrukwekkend palet aan artiesten wereldwijd overheden en het bedrijfsleven te wijzen op hun verantwoordelijkheden voor het terugdringen van klimaatverandering. Een prachtig initiatief. Petje af voor de wijze waarop het klimaatprobleem wereldwijd weer volop in de belangstelling staat.

Wij proberen op onze manier, door duurzaam te bankieren, een steentje bij te dragen. U kunt bij ons uw geld beleggen in projecten die daadwerkelijk een positieve bijdrage leveren aan het klimaat. Denk aan onze jarenlange ervaring met windenergieprojecten, vaak gefinancierd door Triodos Groenfonds.

Toch ontslaat dit u en mij als individuele burgers niet van onze plicht om zelf ook een steentje bij te dragen. Daarmee wil ik niet de moraalridder uithangen. Ik beweer niet dat u en ik altijd en alleen verantwoord moeten kiezen. Wel wil ik benadrukken dat wij met een bewuste keuze voor verantwoorde producten onze stem kunnen laten horen. Daarmee geven we te kennen dat we in een bepaald product geloven en er graag meer van willen zien.

Dat levert ons heus niet altijd de prachtigste oplossingen, maar wel de beste oplossing voor dat moment. Wij stelden

de duurzaamheidsvraag acht jaar geleden bij de bouw van ons kantoorgebouw. Het was bijna de helft zuiniger dan de toenmalige norm en is nog steeds veel zuiniger dan de huidige norm. Niettemin is het tweede kantoorgebouw op het terrein, dat we vorig jaar in gebruik namen, alweer met een kwart zuiniger.

Graag wil ik u uitdagen om onszelf en anderen te bewegen om bewuste keuzes te maken. Daarmee maak je het verschil! En we hoeven het wiel niet altijd zelf uit te vinden. Er ontstaan steeds meer praktische handreikingen en bruikbare tips voor een betere samenleving. De klimaatgids van Stichting Natuur en Milieu, die u cadeau krijgt als u bijstort op uw spaarrekening of wanneer u aandelen Groenfonds koopt, is een mooi voorbeeld dat aansluit bij het thema van vandaag. Laat vandaag een heel bijzondere dag zijn ook door de wetenschap dat we door bewuste keuzes zelf echt een steentje kunnen bijdragen.

Matthijs Bierman,
directeur Triodos Bank Nederland

PS: Vanwege grote belangstelling is de emissie van certificaten van aandelen Triodos Bank verlengd tot 21 juli en worden er extra certificaten uitgegeven. Meer hierover leest u op pagina 13.

Poëzie en de herinneringsbank uit het Groene Banken Plan van Triodos Bank gaan uitstekend samen. Dit bleek op de klantendag van Triodos Bank op 20 april jl. waar Jan Sakko, schrijver van gedichten en korte verhalen, zijn gedichtenbundels presenteerde.

De herinneringsbank als boekenstand op de klantendag vond hij goed gevonden: 'het tweede en derde leven van een boom in bank en boek (papier) verbeeld', aldus Jan. Hij droeg ook voor. Om vijf uur waren zijn boeken uitverkocht.

Vorig jaar opende Sakko een Groene Banken Rekening bij Triodos Bank en plaatste een herinneringsbank ter nagedachtenis aan zijn moeder. De bank staat langs de hei van het Hendrik Mouwenveld bij Vierhouten/Nunspeet, vlak bij Pas Op (een oude hanzeroute door het bos) en het Verscholen Dorp (een memorabele onderduikplaats in W.O. II).

Jan Sakko debuteerde in 1992 als dichter. Hij woont en werkt in Utrecht. Regelmatig publiceert hij in tijdschriften en losse bundels. In 2003 ver-

Jan Sakko

scheen *Limousine in traffic jam* en recentelijk de Gedichtendagbundel *Oerbos*.

Het Groene Banken Plan is een initiatief van Triodos Bank en Staatsbosbeheer. U kunt sparen voor een herinneringsbank via de Triodos Groene Banken Rekening of de bank direct kopen voor € 1.000,-. Wilt u meer weten? Kijk dan op www.groenebanken.nl of neem contact op met een van onze medewerkers via 030 693 65 11.

De groene bank van...

U betaalt als Triodosnieuwslezer voor de bundel *Limousine in traffic jam* geen € 15,- maar € 10,- en u koopt *Oerbos* voor slechts € 4,-, exclusief verzendkosten. U bestelt de bundels via oerbos@gmail.com.

Petitie

*Het monopolie van getallen
daar schrijf ik tegen, ik beleg
in deconstructie van productie*

*als cijfers industrieën zijn
op oorlogssterkte
en de beurs blijft bombarderen
geloof ik letters in de kelder*

*bouwt geld gestaald beton
dan vormen woorden scharen
één zin die om zich heen knipt
schrijft een dag geschiedenis*

*een vlugschrift op de grens van twijfel
tussen wenselijk en sterfelijk
spaar ik adem voor een luchtbel
lucht in verdiende eeuwigheid*

Jan Sakko

Beethoven centraal tijdens Zeister Muziekdagen

Bent u een liefhebber van kamermuziek? Bezoek dan van 10 tot en met 26 augustus a.s. de Zeister Muziekdagen, een jaarlijks terugkerend internationaal kamermuziekfestival. De concerten vinden plaats in de kerk van de Evangelische Broedergemeente in Zeist.

Net als vorig jaar spelen het Vermeer Quartet en het Jerusalem Quartet (foto) een prominente rol tijdens de Zeister Muziekdagen. Daarnaast zal een keur aan musici, waaronder de wereldberoemde pianist Menachem Pressler, de optredens van de kwartetten luister bijzetten. Tijdens het festival staat Beethoven centraal.

Naast de concerten zijn er tijdens de Zeister Muziekdagen ook masterclasses. Aankomende talentvolle musici krij-

gen masterclasses van o.a. Menachem Pressler en de leden van het Vermeer Quartet en het Jerusalem Quartet. Deze masterclasses vinden plaats in Kontakt der Kontinenten in Soesterberg en zijn vrij toegankelijk.

Wilt u ook één of meerdere concerten van de Zeister Muziekdagen bijwonen? Als klant van Triodos Bank kunt u tot 1 augustus a.s. kaarten met korting reserveren. U betaalt dan € 20,- i.p.v. € 23,- per kaartje. Een passe-partout voor zes concerten kost € 110,- i.p.v. € 120,-. Een demi passe-partout kost € 60,- i.p.v. € 65,-. U kunt de kaarten alleen reserveren door de antwoordkaart in dit Triodosnieuws voor 1 augustus a.s. op te sturen en het bedrag over te maken naar bankrekening 21.24.73.700 t.n.v. Stichting Zeister Muziekdagen te Zeist. De kaarten worden dan per post toegestuurd. In de zaal kunt u geen korting krijgen.

Voor meer informatie kunt u kijken op www.zeistermuziekdagen.nl of contact opnemen met de Zeister Muziekdagen via telefoon 0343 538 849 of e-mail zeistermuziekdagen@planet.nl

Op 20 april jongstleden vond de jaarlijkse Klantendag van Triodos Bank voor het eerst in de bank zélf plaats, en dat bleek een voortreffelijke locatie. Behalve dat het nieuwe gebouw van de bank nu aan de klanten getoond kon worden, bood het gebouw ook alom ruimte. Journaliste Fleur Speet geeft een impressie van de dag.

Triodos Bank Klantendag 2007

De opening met Human Beatbox, ISH Events.

Nieuwsgierigheid en betrokkenheid was er volop. De informatiemarkt was in no time drukbevolkt. Ook de kleine ruimtes waar gedurende de hele dag workshops werden georganiseerd, waren goed gevuld met luisterende en vragenstellende klanten. De hele dag werden biologische lekkernijen aangeboden: muffins, soesjes, tortilla en foccaccia met spinazie. 'Alles wat u aangeboden wordt is biologisch,' verzekerde directeur Triodos Bank Nederland Matthijs Bierman de bezoekers vooraf.

Hij gaf aan hoe goed het met de bank gegaan is in 2006. Er zit groei in duurzaamheid. Peter Blom, directievoorzitter Triodos Bank, liet weten dat de film van Al Gore veel mensen heeft wakker geschud. 'Mensen willen iets concreets doen, ze willen met hun handen aan de ploeg,' zo vertelde hij. En concurrentie is dan alleen maar stimulerend, volgens de heren. 'Als grootbanken – die de duurzaamheid ook ontdekt hebben – daar lawaai over maken, wakkert dat de belangstelling voor duurzaam bankieren aan en dat houdt ons scherp.'

Niet alleen was het reden voor een feestje omdat er zoveel klanten naar de dag gekomen waren. Ook het feit dat vanaf de klantendag certificaten van aandelen van Triodos Bank gekocht kunnen worden, maakt beide directieleden trots. Daarom was het goed weer eens te laten zien wat er met het geld van de klanten gedaan wordt. Ook bood de klantendag een uitgelezen kans om met de klanten zelf te spreken.

Dat gebeurde dan ook alom. De aanwezige medewerkers, herkenbaar aan hun groene koord, werden door vele klanten aangesproken. Een aantal medewerkers kenden de klanten al. Nu en dan klonk het 'Daar stuurde ik u vorige week een mail over, wat leuk u nu in levende lijve te ontmoeten' of 'Heb ik u een paar jaar geleden niet gesproken tijdens een klantendag?' Door het hele gebouw zwierven geïnteresseerde bezoekers. Van de informatiemarkt met stands over duurzame relatiegeschenken van Tuyu en het hybride voertuig van Aerorider naar de leerzame workshops, die gingen over bijvoorbeeld woonzorgvoorziening De Gouden Leeuw, over de milieuvriendelijke ANWB-paddestoel of over Triodos Values Pioneer Fund.

Toen de ochtend was afgelopen en de klanten het pand moesten verlaten, viel dat sommigen niet makkelijk: 'Ik zou me hier de hele dag wel kunnen vermaken.' De meeste klanten verdiepen zich al geruime tijd in de onderwerpen die op de klantendag aan bod komen, maar zelfs een stel dat al tien jaar allerlei ontwikkelingen volgt, vond de workshop over het kledinglabel *Made By* bijzonder boeiend – 'er valt zoveel over te vertellen.' De ochtend was behalve informatief ook heel goed verzorgd: 'We zijn geweldig gastvrij onthaald door de medewerkers van de bank, we voelen ons echt in de watten gelegd. Wat ons betreft had het nog langer mogen duren.'

Op de informatiemarkt toonden door Triodos gefinancierde bedrijven hoe zij bijdragen aan duurzaamheid.

Nieuwe windturbines op de Oosterscheldekering

Windenergie heeft een grote toekomst in ons land. Vandaar dat in de polder en langs de kust steeds meer windparken verrijzen. Vervanging van bestaande windturbines is ook een optie. Zeker wanneer dat op een windtechnisch gezien ideale locatie als de Oosterscheldekering gebeurt. Triodos Bank financierde het project en is mede-aandeelhouder.

Volgens de overheidsplannen moet in 2020 tenminste 20% van de Nederlandse energievoorziening afkomstig zijn van duurzame bronnen: de zon en vooral de wind. Dit jaar leveren windmolens 6% van het huishoudelijk energieverbruik en over dertien jaar moet die bijdrage zijn opgelopen tot 16% van het totale verbruik. Om die doelstelling te halen zijn in poldergebieden, langs de kust en zelfs in zee de

laatste jaren flink wat windparken aangelegd.

Windenergie is een groeiende markt geworden. Gespecialiseerde projectontwikkelaars grazen de beste locaties in het land af om nieuwe windparken aan te leggen. Behalve optimale blootstelling aan de wind zijn de belangrijkste voorwaarden dat de molens niet te dicht bij woningen en auto- of vaarwegen komen te staan en dat natuurgebieden zo veel mogelijk ongemoeid blijven. Ook de afstand tot het elektriciteitsnet speelt een rol. Mathieu Kortenoever van ontwikkelaar E-Connection (waarin de E's van economie, ecologie en energie samenkomen) verwacht op wat langere termijn veel van de aanleg voor de kust: 'Bij Egmond en IJmuiden zijn ze windparken in zee aan het bouwen.

De fundaties op de zeebodem zijn alleen nog erg kostbaar. Maar hoe meer ervaring met deze techniek, hoe lager de investeringen. Dat is een kwestie van tijd.'

Datzelfde geldt voor de windturbines zelf. Want met geavanceerde turbines valt veel meer energie uit de wind te halen. Volgens Kortenoever is het eind van die technologische ontwikkeling nog lang niet in zicht: 'Vergelijken met de auto-industrie zaten we begin jaren negentig bij de T-Ford. Tegenwoordig benaderen we de auto-productie uit de zestiger jaren. Kun je nagaan hoe veel vooruitgang er nog in zit.'

Destijds waren de molens ruim dertig meter hoog; de huidige generatie gaat al tot tachtig meter. De energie-

opbrengst van het nieuwe type windturbine verhoudt zich met de derde macht tot de windsnelheid op een locatie. Wanneer het twee keer zo hard waait, is het rendement acht keer zo hoog. Voor de exploitanten betekent dit dat windrijke locaties aanzienlijk aantrekkelijker zijn. Vervanging van bestaande turbines op zulke plaatsen is dan ook een prima investering. Zeker die van de windparken aan de stormvloedkering in de Oosterschelde, waar E-Connection begin jaren '90 samen met Triodos Bank op drie locaties windparken heeft aangelegd. Dat is windtechnisch gezien een ideale locatie: veel wind, uit alle richtingen, en betrekkelijk afgelegen van de bewoonde wereld. Met nieuwe turbines op die plek kunnen 24.000 huishoudens worden voorzien in hun jaarlijkse energiebehoefte.

Hoe veelbelovend ook, er waren wel bezwaren tegen het project. Rijkswaterstaat stond niet bepaald te trappelen. Morrelen aan de stormvloedkering; daar moeten ze niet aan denken. Daarbij was de Oosterscheldering destijds een peperduur onderdeel van de Deltawerken (vijf

miljard euro) waar de overheid zuinig mee omgaat. Bovendien ligt de vijf kilometer lange stormvloedkering tussen twee natuurgebieden, vol broedvogels en zeldzame planten.

De aanleg van nieuwe turbines midden vorig jaar moest dan ook aan strenge voorwaarden voldoen. De initiatiefnemers moesten een minime kans op eventuele calamiteiten kunnen garanderen. Waar de veiligheid van de kering zelf statistisch eens in de tweeënhalfduizend jaar serieus in het geding mag komen, moet die kans mét windturbines nog twee keer zo klein zijn. Om de effecten op de natuur tijdens de bouw zo veel mogelijk te beperken, werden in overleg met deskundigen maatregelen getroffen. Zo werden op en rond het terrein witte linten aangebracht. Door het voortdurend geflapper en geschitter van de linten zochten de vogels tijdelijk iets verderop een plek om te nestelen. Tegelijkertijd heeft een ecooloog de groeiplaatsen van beschermde plantensoorten in de buurt van de bouwplaatsen gemarkeerd.

Daarnaast werd de aanleg van de turbines zorgvuldig afgestemd op het

stormseizoen. Twee dagen na het eind van het stormseizoen (van 1 oktober tot 1 april) begonnen de eerste draglines met graven. Een paar dagen later zat er al een flink gat in de dijk. Kortenoever: 'Een paar weken bleef dat zo. Dat was toch wel even schrikken voor Rijkswaterstaat. Elke dag kwamen medewerkers kijken of het allemaal goed ging.'

Rijkswaterstaat hoefde zich tijdens de aanleg verder geen zorgen te maken. Het project verliep volgens plan en Karla Peijs, Commissaris van de Koningin in Zeeland, verrichtte op 26 mei jongstleden de officiële opening van de nieuwe windparken.

DIEDERIK SAMWEL

Triodos Renewables Europe Fund is evenals E-Connection aandeelhouder van de drie windparken. In twee daarvan is ook energiebedrijf Delta aandeelhouder. Daarnaast heeft Triodos Groenfonds de financiering verzorgd van de acht nieuwe windturbines. Kijk voor meer informatie over Triodos Renewables Europe Fund of Triodos Groenfonds op www.triodos.nl.

Mevrouw Peijs, Commissaris van de Koningin in Zeeland met naast haar de heer Kortenoever van E-Connection en de heer Van der Zwaag, burgemeester van Veere bij de opening van de nieuwe windparken op 26 mei 2007.

Een bank in Kabul

Afghanistan. Er heeft twintig jaar oorlog gewoed, er is nauwelijks een wettelijk kader, een goed ontwikkeld politieapparaat ontbreekt, er is geen functionerende rechtspraak, er heerst grote werkeloosheid, corruptie is wijdverbreid en de kans dat de conflicten uitgroeien tot een nieuwe oorlog is niet ondenkbaar.

8 TRIODOSNIEUWS

Toch neemt Triodos-Doen, een van de drie microfinancieringsfondsen onder management van Triodos Investment Management, deel in BRAC Afghanistan Bank. Marilou van Golstein Brouwers, directeur internationale fondsen bij Triodos Bank, is lid van de raad van commissarissen van deze jonge Afghaanse bank voor het kleinbedrijf. Dit voorjaar bracht ze haar eerste bezoek aan Kabul. Ze legt uit wat de achtergronden zijn om in een van de grootste risicogebieden ter wereld aan een bankavontuur te beginnen.

‘In het 13-jarig bestaan van Triodos-Doen zijn de omstandigheden nog nooit zo gecompliceerd geweest als hier en nog nooit zo ongewis. De risico’s zijn hoog. Daar staat tegenover dat Afghanen ondernemend zijn en een enorme wil tonen om hun land weer op te bouwen. Ze hebben genoeg van de vernietiging. Afghanistan was ooit een welvarend land en de oudere generatie weet dat nog. Er is behoefte aan bedrijfsfinanciering.

In die vraag voorziet de BRAC Afghanistan Bank.’

BRAC Afghanistan Bank is eind 2006 opgericht. Het vloeit voort uit de activiteiten van BRAC, een microfinancieringsinstelling uit Bangladesh die drie jaar geleden uitbreidde naar Afghanistan. In die drie jaar tijd heeft de non-gouvernementele organisatie BRAC Afghanistan een snelle groei doorgemaakt. Bijna 100.000 Afghanen hebben er een microkrediet afgesloten. Het werd duidelijk dat er behoefte was aan een bank voor het kleinbedrijf die tevens spaargelden kon aantrekken. Dat is BRAC Afghanistan Bank geworden met Triodos-Doen als een van de *founding* aandeelhouders.

‘Microkrediet werkt voor eenmansbedrijven,’ licht Marilou van Golstein Brouwers toe. ‘Dat is niet toereikend voor het kleinbedrijf - bijvoorbeeld winkels of productiebedrijven zoals tapijtknoperijen. Nu gaan de Afghaanse tapijten naar Pakistan en worden daarvandaan geëxporteerd.

Het zou mooi zijn als Afghaanse ondernemers hun tapijten direct op de wereldmarkt konden aanbieden, maar dan heb je exportfinanciering nodig. Dat vergt weer garanties, wettelijke en rechtspraak, en dat ontbreekt nog allemaal. Evenals bankfaciliteiten. Er zijn geen creditcards, geen bankautomaten. Alles gaat in contanten. Dat maakt je kwetsbaar als bank. Je kunt niet zonder bewapende agenten voor de deur. Het is er echt onveilig. Niet dat ik me in gevaar heb gevoeld, maar de zorg om veiligheid is alomtegenwoordig. Zelfs de kleinste afstand moest ik per auto afleggen.’

Triodos-Doen investeert een deel van haar portefeuille in markten die, puur zakelijk gezien, zeer risicovol zijn. Ze opereert als een echte pionier op het terrein van microfinanciering. Behalve in Afghanistan participeert het fonds in startende microfinancieringsinstellingen in Madagaskar en Gambia.

‘Wat bij al deze samenwerkingen geldt, is dat je niet zo maar je Nederlandse normen en waarden op kunt leggen,’ stelt Marilou van Golstein Brouwers vast. ‘Je moet het in de plaatselijke context bekijken. We houden natuurlijk wel aan een aantal principes vast. We opereren transparant, doen niet aan omkoping en soms kun je ook onverwachte winst boeken. Juist omdat je met een betrekkelijk schone lei begint, kun je de zorg voor het milieu bijvoorbeeld vanaf het begin tot onderdeel van het beleid maken.’

ELBRICH FENNEMA

Triodos Investment Management beheert een drietal fondsen die financieringen verstrekken aan microfinancieringsinstellingen in ontwikkelingslanden, Oost-Europa en Centraal-Azië: Triodos-Doen, Hivos-Triodos Fonds en Triodos Fair Share Fund. Eind 2006 bedroegen de totale investeringen van deze fondsen ruim € 90 miljoen; verstrekt aan 60 microfinancieringsinstellingen in ruim 30 landen. Speciaal voor particulieren die in microkrediet willen beleggen is er Triodos Fair Share Fund.

Culturele meters maken in de Utrechtse binnenstad

Vastgoed beheren en tegelijkertijd voorzien in de culturele behoeften van de stad Utrecht. De Stichting Werkruimtes Kunstenaars (SWK) laat zien dat beide functies prima samengaan. De exploitatie van kunstruimtes voor jong talent wordt mede mogelijk gemaakt door Triodos Cultuurfonds.

Ubent kunstenaar en op zoek naar een atelier in Utrecht? Kijk dan eens op www.swko30.nl. Grote kans dat u daar iets vindt. Driehonderd euro kale huur voor zestig vierkante meter, in een pand met andere creatieve geesten, op loopafstand van het centrum. Dat is een meer dan schappelijke prijs binnen de artistieke sector. Grotere ateliers zijn ook beschikbaar, geheel afhankelijk van de gebruikerswensen. Schilderen, beeldhouwen, repeteren met een toneelgezelschap of oefenen met een ensemble. Voorwaarde is wel dat u aan het begin van uw carrière staat. De site biedt een keuze uit gebouwen in en rond Utrecht, variërend van een timmerloods of een houthandel aan de werf tot fort Blauwkapel aan de rand van de stad. Deze voormalige militaire barak is tegenwoordig in gebruik als repetitieruimte van theatergroep *Growing up in Public*.

De website hoort bij de Stichting swk Kunsthuisvesting Utrecht die zich laat omschrijven als beheerder van cultureel vastgoed. Directeur Bert Mertens houdt het op een simpele doelstelling voor zijn stichting: zoveel mogelijk culturele meters maken in de stad Utrecht. 'Ruimte creëren die uitsluitend voor culturele doeleinden wordt gebruikt, is tegenwoordig niet haalbaar. De praktijk is namelijk dat overheden grotendeels met eenmalige subsidies werken. Iedereen weet hoe snel het cultuurbeleid kan veranderen. Wij proberen dat aan te vullen met Europese gelden of bijdragen voor stadsvernieuwing. En sinds vorig jaar kunnen we

een flink deel van onze locaties exploiteren door financiering vanuit Triodos Cultuurfonds.'

Mertens is niet alleen gesprekspartner van gemeentelijke diensten en subsidiegevers, maar schuift ook regelmatig aan tafel met projectontwikkelaars. Want in veel gemeentelijke bestemmingsplannen is het uitgangspunt om functies te mengen. Kantoorruimte, winkels en woningen

van het gebouw gegarandeerd. Mertens: 'Deze aanpak maakt het aantrekkelijk voor Triodos Bank als investeerder. De waarde van het pand blijft altijd hoger dan de schuld.'

Omdat Mertens regelmatig overleg voert met de gemeente Utrecht en de projectontwikkelaar van het nabij gelegen winkelcentrum dat binnenkort wordt opgeleverd, wist hij ook de hand te leggen op een gloednieuw paviljoen. Dat is bestemd voor grafisch ontwerpers en pas afgestudeerden die een bedrijfje in de gaming industrie willen beginnen. Met het huisvesten van creatief talent

Directeur swk Bert Mertens

combineren met horeca en cultuur. Een sprekend voorbeeld daarvan is het pas gerenoveerde schoolgebouw aan de Draaiweg, dicht tegen het centrum. Op de begane grond en eerste verdieping zijn ateliers ter grootte van klaslokalen te vinden, naast een expositieruimte in de centrale hal en aansluitend een aparte ruimte met horecavergunning. Bovenop de school is een extra verdieping aangelegd voor zes luxe koopappartementen. Met de opbrengst daarvan is de culturele exploitatie van de rest

- van beeldende kunst tot alle mogelijke podiumkunsten - voldoet de swk tegelijkertijd ook aan de wens van de gemeente Utrecht om vaker studenten na hun studie aan de stad te binden.

De cultuur van Triodos Bank had meteen de sympathie van Mertens en dat gevoel was wederzijds: 'De bank bleek al snel gevoelig voor onze plannen. Niet de geijkte kaders die je bij een bank verwacht.'

DIEDERIK SAMWEL

Rentmeesterschap van het leven

In de voormalige Academie van Lichamelijke Opvoeding, midden in 'Amsterdams Berberland', zoals directeur Gerard Cornelisse het noemt, huist ISH. Zo'n zeven jaar geleden gaf de toen 23-jarige Marco Gerris samen met een aantal meiden en jongens met verschillende achtergronden uit het Vondelpark een dansvoorstelling gebaseerd op de straatcultuur en het uitgaanscircuit; videoclip, concerten, cartoons, videogames en films vormden de inspiratiebron. Iemand uit het publiek riep toen: 'you're ish', jullie zijn ondefinieerbaar '-achtig'. Dat vormde de opmaat tot een professioneel dansgezelschap dat al snel zou uitgroeien tot het veelzijdige opleidingsinstituut ISH. Al klinkt dit Gerard Cornelisse veel te officieel in de oren; 'Onze creatieve mensen zijn zich niet erg bewust van de organisatie, de dingen ontstaan organisch. Het gaat meer zo van: o ja, je moet wel een bankrekening hebben. En als je gaat verbouwen, dan hebben we dus financiering nodig.'

Foto boven:
Gerard Cornelisse

Foto onder:
Eindexamenjaar
ISH.

van het milieu waaruit je komt, ga je studeren of werken bij een supermarkt. Maar volg je dan wel je droom?'

ISH is voor 40% afhankelijk van publieke gelden, maar heeft 60% eigen inkomsten door de optredens van de leerlingen en het dansgezelschap. Zoveel eigen inkomsten is uniek voor een gesubsidieerde instelling in Nederland. Dromen staat dan ook niet gelijk aan op zwart zaad zitten.

De leerlingen lopen stage en krijgen na afloop van hun studie een baan. Het is dus dromen met een reëel toekomstperspectief. En daar duikt de gelijkenis met Triodos Bank op. Cornelisse: 'Bij Triodos Bank durven mensen ook te dromen. De gedachte bij Triodos Bank is dat je alles in bruikleen hebt en dat je een goede rentmeester moet zijn van wat je in je leven gekregen hebt. Of dat nu geld is of karakter of iets anders. En ook bij ons draait het allemaal om het rentmeesterschap van het leven.'

Om dat nog maar eens te benadrukken, noemt Cornelisse een van de vele spontane initiatieven die zijn geboren uit deze mentale instelling: 'Bij ISH gaan we naar de bloedbank. We kunnen dan misschien geen geld geven, maar wel bloed.' En ook bij internationale optredens gaat het om delen. 'De professionals die in het buitenland optreden komen niet alleen iets brengen, ze zijn ook nieuwsgierig naar wat daar gebeurt. Zo

heeft een groep jongeren bijgedragen aan de ontwikkeling van het ecotoerisme in Marokko.'

Triodos Bank verstrekte Stichting Beeldenstorm (onder directievoering van Gerard Cornelisse) een cultuurlening. Deze stichting produceert bekende musicals zoals bijvoorbeeld *Turks Fruit*. De jongeren van stichting ISH spelen mee in hun producties.

FLEUR SPEET

www.ish-events.com

Naast de professionals, of seniors, die goed verdienen aan de optredens, wereldkampioen zijn of even een contract hebben lopen in Japan voor een game, is er de opleiding bij het ISH Institute. Cornelisse: 'Per jaar beginnen daar ongeveer 200 leerlingen. De voortijdige schoolverlaters bijvoorbeeld krijgen een oriëntatie op de samenleving. Ze leren via kunst, cultuur en sport zichzelf en hun mogelijkheden in de maatschappij kennen. Ze krijgen theater van Titus Muizelaar maar gaan ook voetballen, zodat FC Utrecht hier voor de deur staat. De leerlingen kunnen gaan dromen over het veranderen van hun leven. Voor iedereen liggen de lijnen tamelijk vast. Afhankelijk

Peter van Hintum

Saxofonist Rutger van Otterloo en percussionist Tatiana Koleva konden met de Cultuurlening een muziekstudio inrichten.

Ondernemen: een kunst apart

Woensdagmiddag, druilerig weer. Ik sta voor een typisch Amsterdams pand. Binnen lijkt het een andere wereld; het is er modern, open en licht. In het pand werken ruim 70 mensen. Ik stap de lift in met Peter van Hintum, projectleider bij Kunstenaars & CO.

De missie van Kunstenaars&CO is het stimuleren en ondersteunen van kunstenaars bij het ontwikkelen van een rendabele beroepspraktijk. Klinkt mooi, maar hoe doet u dat?

'Door verschillende kernactiviteiten. Zo bieden wij werkervaringsplekken, training en opleiding en begeleiding, bijvoorbeeld in de vorm van loopbaangesprekken. Ook kunnen kunstenaars bij ons terecht voor financiële faciliteiten zoals leningen. Zo hebben we onlangs samen met Triodos Bank de zogenaamde Cultuurlening gelanceerd, een kredietregeling voor kunstenaars en creatieven.'

Was er dan behoefte aan zo'n lening?

'Voorheen kregen kunstenaars subsidies vanuit de overheid. Het 'zomaar weggeven' van geld is echter niet altijd zinvol. Toch is er behoefte aan financiële bijdragen om investeringen te kunnen doen in de beroepspraktijk. In overleg met Triodos Bank zijn we naast de bestaande grotere kunstenaarsleningen begonnen met een microfinanciering voor kunstenaars. Het gehele pakket is nu gelanceerd onder de naam Cultuurlening. Deze leningen zijn voor iedereen bestemd die in de culturele- en creatieve industrie werkzaam is. Dus niet alleen kunstenaars, maar bijvoorbeeld ook professionals die bezig zijn met het ontwerpen van mode of het ontwikkelen van computergames, komen voor de lening in aanmerking.'

Kan iedereen zo maar een lening krijgen?

'In principe kan elke kunstenaar met een goed plan een lening aanvragen voor duurzame investeringen in de beroepspraktijk. Natuurlijk zijn er gevallen waarin we geen lening verstrekken. Zo kwam er laatst een man die onder andere een lening wilde voor een correctie aan zijn gebit, hij had alle specificaties al bij zich!'

Wat maakt de Cultuurlening zo speciaal?

'Het feit dat kunstenaars bij ons kunnen lenen is al bijzonder: veel andere banken verkopen 'nee' uit onzekerheid of onbekendheid met de kunstenaarswereld. Kunstenaars&CO en Triodos Bank hebben ervaring met deze wereld. Die ervaring geeft ons het vertrouwen dat het geleende geld terugbetaald wordt. Via de Cultuurlening kun je dus ook kleine bedragen lenen, dat doen de meeste banken ook niet. Bovendien betaal je over je lening een lage rente, omdat we als stichting geen winstoogmerk hebben. Daarnaast is het mogelijk om begeleiding te krijgen bij het ondernemingsplan en zijn er de trainingen en opleidingen. Kortom; bij de Cultuurlening krijg je meer dan geld alleen!'

Kunstenaars&CO
Nieuwe Herengracht 119
1011 SB Amsterdam
www.kunstenaarsenco.nl

HANNEKE WEESIE

Biologisch tot het uiterste

De vleesrunderen op het Veluwe bedrijf Ko-Kalf verkeren in gezegende omstandigheden. Ko van Twillert en zijn medewerkers doen er alles aan om hun dieren een goed en natuurlijk leven te laten leiden. En dat is te proeven. 'Ons vlees is zó veel lekkerder. Dáárom moet je het kopen.'

Kijk ze nou toch eens vredig bij elkaar liggen! Dat is toch prachtig? Dat is toch mooi?' Ko van Twillert wordt iedere keer lyrisch als hij naar zijn dieren kijkt. In een groot weiland even buiten het stadje Elburg liggen en staan zo'n vijftien koeien in de meizon te herkauwen. Iedere koe heeft een kalf, één stier beschermt de hele kudde. Tussen het gras groeien boterbloemen, rode klaver, zuring, weegbree en wilde kamille. Een wei een eind verderop, ook van Ko-Kalf, is nog niet gemaaid. Daar vliegen tientallen grutto's en kieviten op zodra een wandelaar zich op het terrein waagt. Een zwanenpaar hoedt zijn eieren.

Het is een wereld van verschil met de gangbare veehouderij, waar weiden vroegtijdig worden gemaaid, koeien geïnsemineerd, kalveren bij hun moeder weggehaald en krachtvoer uit ontwikkelingslanden de dieren versneld vet mest.

Ko van Twillert (62) was zijn hele leven een verwoed tuinier en fokker van oude kippenrassen. Zeven jaar geleden wilde hij ook graag wat runderen houden. Hij begon met drie drachtige vaarzen van het Franse ras Blonde d'Aquitaine. Nu heeft hij 170 dieren, 240 hectare weide- en akkergrond en een stel enthousiaste medewerkers op de boerderijen en het kantoor. De runderen grazen het grootste deel van het jaar buiten. 's Winters huizen ze in lichte, luchtige potstallen met tien vierkante meter

leefruimte per dier. De mest wordt uitgestrooid op de eigen akkers, waar biologisch veevoer wordt geteeld. Ko: 'Biologisch gaan wij tot het uiterste. Om de weilanden staan palen van eikenhout, want dat hoeft je niet te impregneren. De stroom voor het schrikdraad komt van zonnecellen. De dieren drinken water dat opgepompt wordt uit diepe grondlagen. Dat mag allemaal wat meer kosten, want als overtuigd christen geloof ik niet in geld alleen. Om echt rendabel te zijn moeten we groeien naar vijfhonderd dieren, maar we blijven extensief werken. Alle leven is mooi en moet zich kunnen gedragen naar zijn aard.'

Ko van Twillert met zijn Blonde d'Aquitaines.

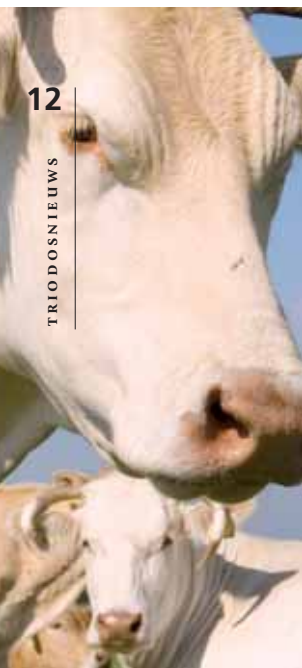
Dat betekent ook dat Ko-Kalf stieren afmest tot 29 maanden, tegenover de gebruikelijke twintig maanden. Het bedrijf verkoopt dus geen kalfsvlees. Ko: 'Een jong moet je niet bij de moeder weghalen, dat is heel stressvol voor zo'n beestje. Ook het slachten van de volwassen stieren gebeurt onder rustige omstandigheden. Door stress verzuurt het vlees, en dat is niet lekker. Ik wil juist dat mensen ons vlees kopen omdat het zó veel lekkerder is!'

DE EKOKROKET

Ko-Kalf verkoopt vlees rechtstreeks aan consumenten in pakketten van tien of twintig kilo. Ze kunnen die zelf ophalen in Elburg of voor een kleine meerprijs in heel Nederland (behalve de Waddeneilanden) laten bezorgen. Vanaf juli verkoopt het bedrijf ook Eko kroketten gemaakt van uitsluitend biologische grondstoffen, voor € 1,25 per stuk. Tegen een opslag van tien procent worden de kroketten thuis bezorgd, bij een bestelling vanaf twee dozen met 18 stuks elk. Voor de lezers van Triodosnieuws is de bezorging tot het eind van het jaar gratis!

WILMIE GEURTJENS

*Ko-Kalf.nl
Jufferenstraat 29
8081 CP Elburg
Telefoon 0525 688 899*

Triodos Bank klimaatvriendelijkste bank van Nederland

Tijdens een spraakmakende uitzending van het televisieprogramma ZEMBLA op zondag 10 juni jl. maakte Milieudefensie de resultaten bekend van een onderzoek naar klimaatprestatie van de Nederlandse banken. Triodos Bank is de klimaatvriendelijkste bank van Nederland. Milieudefensie: 'Andere banken kunnen daar een voorbeeld aan nemen. De Nederlandse banken veroorzaken met hun investeringen drie keer zoveel CO₂-uitstoot als heel Nederland in een jaar. De banken investeren 20 keer meer in klimaatschadelijke projecten zoals oliewinning en kolencentrales dan in klimaatvriendelijke, duurzame energie.'

ZEMBLA heeft de vier grote Nederlandse banken (ABN AMRO, ING/Postbank, Fortis en Rabobank) onder de loep genomen en constateerde dat zij alle in verband kunnen worden gebracht met clusterbommen- en landmijnenproducenten en een reeks van andere bedrijven die het niet nauw nemen met de mensenrechten,

het milieu, de klimaatverandering of kinderarbeid. Dit in tegenstelling tot Triodos Bank die alle spaar- en beleggingsgelden op een transparante, verantwoorde en duurzame manier belegt en investeert. De uitzending heeft veel belangstelling voor Triodos Bank opgeleverd als echt duurzaam alternatief, waar alle bankzaken inclusief een betaalrekening duurzaam te regelen zijn. Sinds de avond van uitzending stromen de aanvragen voor betaal- en spaarrekeningen binnen. En Milieudefensie heeft

Triodos Bank als enige bank in Nederland het logo van de klimaatcampagne HIER toegekend.

Meer informatie vindt u op <http://zembla.vara.nl> (aflevering Bankgeheimen) en <http://www.nietmetmijngeld.nl>. Op www.triodos.nl vindt u informatie over ondermeer de betaalrekening.

Emissie aandelen Triodos Bank wegens succes verlengd!

De belangstelling voor certificaten van aandelen Triodos Bank is groot, zowel in Nederland als in de landen waar we gevestigd zijn. Vandaar dat we de emissieperiode hebben verlengd tot 21 juli a.s. en extra certificaten gaan uitgeven. Goed nieuws, want de extra uitgifte van certificaten maakt verdere groei van ondernemers mogelijk in de sectoren die ons na aan het hart liggen, zoals duurzame energie en biologische landbouw.

U koopt al een certificaat van aandeel voor € 68,-. Klanten van Triodos Bank krijgen bovendien € 1,- korting per certificaat en bestaande certificaathouders zelfs € 2,-. Tot 21 juli kunt u bovendien kosteloos inschrijven!

Kijk voor meer informatie en de actievoorwaarden op www.triodos.nl of bel met 030 693 65 11.

Lunch met de minister

MVO Nederland organiseerde 6 juni jl. het evenement 'Het Nieuwe Ondernemen - MVO in bedrijf'. Een druk bezocht evenement waarbij ook Triodos Bank, als financier van duurzame bedrijven, aanwezig was.

Triodos Bank organiseerde een speciale lunch voor een aantal van haar zakelijke klanten. Niet alleen om zakelijke klanten van Triodos Bank met elkaar in contact te brengen, maar ook om met hen en een panel van deskundigen in discussie te gaan over Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO). Het panel bestond uit Minister Jacqueline Cramer, hoogleraar Duurzaam Ondernemen Gerard Keijzers en Anne Jan Zwart, directeur van eco Style en bestuurslid van mvo Nederland. De discussie startte met enkele voorbeelden en de kijk van Triodos Bank op MVO. Want wat is nu eigenlijk MVO? Aan de hand van een aantal prikkelende stellingen werd de discussie voortgezet. Over de stelling dat Triodos Bank in haar kredietverlening de lat te hoog legt, waren de meningen verdeeld. Moet Triodos Bank bijvoorbeeld niet al in een eerder stadium krediet verstrekken? Anne Jan

Het panel, v.l.n.r. Anne Jan Zwart, directeur van eco Style, Minister Jacqueline Cramer en hoogleraar Gerard Keijzers.

Zwart vond het juist slim dat Triodos Bank strikte criteria hanteert. Zo vervult Triodos Bank een voortrekkersrol, ook ten opzichte van de andere banken. Minister Cramer stelde dat MVO alleen gaat leven als het verankerd is in het bedrijfsproces. Zonder passie of duidelijke drijfveer gaat MVO niet leven.

van marktschommelingen.'

Weleda wil graag meer biologische grondstoffen, omdat dit precies past in haar filosofie. Niemeijer: 'Dat klinkt makkelijk. Maar bij rozenteelt sluiten we aan op een plaatselijke traditie van kleine rozentelers, terwijl we bij bijvoorbeeld amandelolie zien dat amandelteelt industrieel wordt aangepakt en vooral op voeding is gericht. Daar is niet zo snel iemand te vinden die substantiële biologische plantages begint.'

Steeds vaker echter zien leveranciers dat je geld kunt verdienen met biologische productie. Niemeijer: 'Het is een gezonde basis wanneer leveranciers niet alleen vanuit idealisme, maar ook vanuit echt ondernemerschap biologische grondstoffen willen leveren. We zijn dan ook altijd actief op zoek naar leveranciers die bewust kiezen voor biologische of fair trade grondstoffen. Soms gaat daar jarenlang screenen aan vooraf, soms wordt het ons in de schoot geworpen en komt iemand zelf naar ons toe, zoals Hüseyin Kinaci. Dat is echt een cadeau.'

FLEUR SPEET

Speciale actie: als Triodosnieuwslezer krijgt u een cadeautje van Weleda! Kijk op de antwoordkaart in het midden van dit nummer.

Weelde, Weldaad, Weleda

Het is leuk om je geld door een bank te laten beheren waar je zelf enthousiast van wordt,' stelt Martijn Niemeijer, commercieel directeur Weleda Nederland. Weleda produceert natuurzuivere, mens- en diervriendelijke verzorgingsproducten. 'Net als Triodos Bank proberen wij met onze natuurzuivere, mens- en diervriendelijke verzorgingsproducten en geneesmiddelen boven het directe commerciële belang uit te stijgen. Het gaat er niet alleen om een bijdrage aan de winst te leveren, maar ook aan een gezonde aarde en goede sociale omstandigheden', aldus Martijn.

En net als Triodos Bank zit Weleda in de lift, met alle gevolgen van dien. Niemeijer: 'Het zou een catastrofe zijn wanneer we opeens 50% groeien. Dat kunnen we simpelweg niet waarmaken omdat je niet zo snel 50% extra duindoornbessen of etherische rozenolie van het land haalt.' Juist daarom zijn overeenkomsten met grotere partijen, zoals met de Turkse rozenteler Hüseyin Kinaci, van belang. 'Het is namelijk niet alleen fijn voor de boeren dat wij hen afnamegarantie bieden en een deel van hun oogst voorfinancieren, maar absoluut ook voor ons, omdat wij daardoor minder afhankelijk zijn

Biologische rozenteelt voor Weleda

Rozenteler Hüseyin Kinaci uit het dorpje Senir in Zuid-West Turkije stuurde in 2004 een vertegenwoordiger naar Europa om klanten te zoeken. De boeren in zijn omgeving, van wie hij rozen inkoop om te verwerken voor etherische olie, wilde hij minder afhankelijk maken van de tussenhandel en meer zekerheid bieden. Zo ontstond het contact met Weleda, die voor haar rozenproducten per jaar 1.650.000 kilo rozen nodig heeft, ofwel 400 miljoen rozenblaadjes, waarvan zo'n 1100 liter etherische olie wordt geperst. Weleda heeft ieder jaar ruim een vijfde van de wereldproductie van speciale geurrozen nodig. Naar aanleiding van het voorstel van Weleda om de rozen biologisch te telen, kocht Kinaci extra grond om biologisch te verbouwen en heeft inmiddels 90 boeren uit de omgeving overgehaald tot biologische rozenteelt. Samen met de biologische rozenolie uit Bulgarije betekent het dat alle rozenolie van Weleda dit jaar biologisch is.

VERWENNERIJ DOOR NATUUR EN BIOLOGISCH-VEGETARISCHE KEUKEN

Stil genieten

Een beleving. Dat is wat Yt van der Ploeg en Lot Vekemans in herberg Het Volle Leven willen bieden. En dat lijkt te lukken. De gasten zijn wild enthousiast over de vegetarische keuken, de kamers zijn sfeervol en de tuin en de omgeving zijn meer dan rustgevend.

Een paar kilometer buiten Appelscha, aan de rand van Nationaal Park Drents-Friese Wold, ligt herberg *Het Volle Leven*. Op het erf hoor je slechts ruisende bomen en vogels. Van der Ploeg zwaait vanuit haar keuken, gooit gastvrij de deur open en loopt meteen naar het espressoapparaat voor een biologische koffie. Ze wijst naar buiten, naar het eind van de tuin, zo'n vijftig meter verderop. 'Waar vind je dit nog: je stapt zo vanuit de herberg de bossen in. Kun je eindeloos dwalen.'

Van der Ploeg werkte jaren als kok in restaurant Zeezicht in Utrecht en herberg De kop van 't land in Dordrecht. Tot ze op eigen benen wilde staan. Drie jaar geleden begon ze samen met haar partner Vekemans aan haar droom: een herberg midden in de natuur, met ruimte voor een eigen moes- en kruidentuin. De aankoop van 1,2 hectare erf met bebouwing is gefinancierd via Triodos Bank. 'We kozen ervoor om ecologisch, biologisch en vegetarisch te werken. Dan kom je snel bij deze bank uit.'

Van der Ploeg heeft zich volledig toegelegd op de biologisch-vegetarische keuken. Ze schotelt haar gasten elke avond een verrassingsmenu voor. Heeft iemand speciale wensen omdat hij op een glutenvrij dieet zit of veganist is? Geen probleem. Ze legt haar ziel en zaligheid in de gerechten. 'Met groenten en kruiden uit mijn tuin en ingrediënten die ik van een biologische groothandel haal.' Van de borden maakt ze schilderijtjes. 'Van de kleinste dingen kunnen mensen zó genieten.'

Het Volle Leven is precies geworden wat beide eigenaressen voor ogen hadden. Een herberg met een huiselijke en persoonlijke sfeer. 'Een beleving', zegt Van der Ploeg. 'Daarom heet het ook geen pension of een hotel. Herberg heeft de associatie met gastvrijheid, knus, eten.' De naam van de herberg ontleenden ze aan het gelijknamige gedicht van Judith Herzberg. 'Lot werd als toneelschrijfster geïnspireerd door het werk van Herzberg. We hebben Herzberg gevraagd of we de naam mochten gebruiken. Ze voelde

Yt van der Ploeg voor herberg Het Volle Leven

zich vereerd en stuurde meteen dichtbundels op om op de kamers te leggen.'

De acht kamers van de Het Volle Leven zijn bijna elk weekend bezet. Doordeweeks zit de herberg regelmatig vol met cursisten die gebruik maken van een van de twee trainingsruimtes (een in de herberg, de andere in de tuin). Van der Ploeg: 'We hebben hier bijvoorbeeld regelmatig hoge ambtenaren die voor een training komen. Die komen aarzelend binnen op maandag. In de loop van de vijf dagen dat ze hier zijn, zie ik de ontspanning intreden.'

GERARD KEIJSERS

Herberg Het Volle Leven
Oude Willem 5, 8426 SM Appelscha
Telefoon 0516 430091
E-mail info@hetvolleleven.com
www.hetvolleleven.com

Bedrijfsethiek in de voedselproductie

Triodos Bank belegt voor haar duurzame beleggingsfondsen kritisch en kieskeurig. Analisten toetsen eerst of het gevoerde beleid van een beursgenoteerd bedrijf aansluit op de doelstellingen van het betreffende fonds. Zo voldoen slechts drie wereldwijd opererende voedselconcerns aan de eisen op het gebied van duurzaamheid en sociaal beleid.

Voedselproducenten dragen een grote maatschappelijke verantwoordelijkheid. Niet alleen omdat ze voor een groot deel ons eet- en drinkpatroon bepalen. Ook omdat miljoenen mensen werkzaam zijn in de voedselindustrie en de productie en verspreiding een forse milieubelasting betekenen. Hoe gaat zo'n groot bedrijf om met die verantwoordelijkheid? Staat het management bijvoorbeeld stil bij toenemende gevallen van obesitas onder westerse kinderen? En waar ligt de grens bij de verkoop? Want geen voedselproducent kan zonder marketing. Fabrikanten willen ons maar al te graag doen geloven hoe gezond en vitaminerijk hun producten zijn. In ontwikkelingslanden komt het bijvoorbeeld voor dat babyvoeding wordt aangeprezen alsof het beter is dan borstvoeding. Een mogelijk gevolg daarvan is dat arme moeders er te veel geld aan uitgeven of het bij gebrek aan informatie verkeerd gebruiken.

Marketing is één van de criteria in een onderzoek van Triodos Research naar duurzaam beleid en bedrijfsethiek in de voedselindustrie. Andere ijkpunten zijn onder meer het milieubeleid, mensenrechten en genetische manipulatie van voedsel. Iris Lether en Tarra Hunchak, beide analisten duurzaamheid bij Triodos Research, begonnen met een vergelijkend onderzoek onder negentien beursgenoteerde voedselproducenten uit Europa, de VS en Japan. Het uitgangspunt daarbij was positief: wat doen bedrijven goed? Hebben ze bijvoorbeeld beleid opgesteld dat kinderarbeid verbiedt? Uit de groep van negentien werden vervolgens de tien beste fabrikanten geselecteerd. Die ondergingen een absolute screening op betrokkenheid bij controverses en niet-duurzame activiteiten en producten. Worden mooie beleidsvoornemens ook daadwerkelijk in praktijk gebracht?

Op basis van beleidsdocumenten, publicaties, bestaand onderzoek en informatie van NGO's (non-gouvernementele organisaties) probeerden de onderzoekers tal van ethische vragen te beantwoorden. Hoe schadelijk is de productie voor het milieu? Hoe springt het concern om met grondstoffen? Is sprake van discriminatie bij sollicitatieprocedures? Ook de mate van transparantie telt mee. Geeft een concern bijvoorbeeld informatie over genetische manipulatie en is het bereid daar desgevraagd duidelijkheid over te verschaffen?

Tarra Hunchak en Iris Lether toetsen voedselproducenten op duurzaamheid

Er zitten nogal wat haken en ogen aan een vergelijkend onderzoek. Zo wordt in verschillende delen van de wereld anders tegen genetische manipulatie aangekeken. Waar het Europese publiek een concern dat hiermee experimenteert onmiddellijk aan de schandpaal nagelt, hebben Amerikanen er nauwelijks problemen mee. En screening op genetische manipulatie in Azië is helemaal lastig, omdat daar vaak regelgeving en controle ontbreekt. Tarra Hunchak: 'In de VS is de acceptatie onder consumenten veel groter dan in Europa. Is eenmaal bewezen dat een product veilig is, dan neemt iedereen dat aan.'

Het onderzoek mondt uit in een beoordeling van de concerns. Wel of niet geschikt om in te investeren? Uiteindelijk gaven de analisten slechts in drie gevallen een positief advies. Alleen bij Danone (melkproducten), Danisco (suiker) en Numico is het gevoerde beleid duurzaam en sociaal verantwoord genoeg. Unilever en Nestlé vielen bijvoorbeeld af omdat beide concerns niet voldeden aan de criteria van Triodos Research op het gebied van dierproeven, schending van mensenrechten en genetische manipulatie.

De adviezen uit het rapport gaan overigens niet alleen naar het management van de beleggingsfondsen en Triodos Bank Private Banking. Ook de bedrijven zelf kunnen er hun voordeel mee doen, zegt Iris Lether: 'De concerns hebben meegewerkt aan het onderzoek en krijgen een overzicht van hun eigen prestaties. Dat kan voor hen een signaal betekenen om het beleid aan te passen.'

DIEDERIK SAMWEL

Dit is het moment voor duurzaam vastgoed

Wie denkt aan de combinatie Triodos Bank en vastgoed, stelt zich waarschijnlijk gebouwen voor met grasdaken en zonnepanelen. 'Dat stelden wij ons er ook bij voor toen we het fonds drie jaar geleden bedachten,' vertelt Guus Berkhout, senior investment manager van Triodos Vastgoedfonds. 'Maar dat is een te enge definitie gebleken. Een gebouw is meer dan zijn energieprestatie. Het gaat uiteindelijk om een gebouw dat bovengemiddeld presteert wat betreft gebruik van duurzame materialen, een laag energieverbruik, een aantrekkelijke locatie en een optimaal klimaat voor gebruikers.'

Triodos Vastgoedfonds heeft inmiddels een verfijnde methodiek ontwikkeld om objecten te beoordelen. 'We hanteren het principe van de vier P's: aan de bekende criteria van people, planet en profit hebben we nog een P van 'project' toegevoegd,' legt Guus Berkhout uit. 'In de praktijk is gebleken dat panden zich goed kunnen lenen voor duurzaam beheer. Concreet betekent dat dat wij een meerjarenplan vaststellen voor het onderhoud. Zodra er iets verbouwd of vervangen moet worden, moet dat op duurzame wijze en met duurzame materialen gebeuren. We stappen graag vlak voor een renovatie in.

Guus Berkhout: 'Dankzij Al Gore staat duurzaam vastgoed op de agenda van grote corporaties'.

Onze ervaring is dat duurzaamheid geen geld hoeft te kosten, als je de meerkosten bij de aanleg kunt terugverdienen met lagere exploitatiekosten. Door onze expertise op dit vlak in te brengen, ondersteunen we de ontwikkeling van duurzaam bouwen.'

Deze aanpak spreekt aan. 'Dankzij Al Gore staat de zorg om het klimaat

volop in de belangstelling,' stelt Guus Berkhout vast. 'Grote, beursgenoteerde bedrijven benaderen ons omdat ze ons graag als huurbaas willen. Ze willen het duurzame pad op, maar weten niet hoe ze het praktisch moeten maken. Ze maken graag gebruik van onze benadering van duurzame bouw en duurzaam beheer. Soms gaan hun verlangens veel verder dan wat we zelf voor mogelijk hadden gehouden: van duurzame bouwmaterialen tot en met ecologische toiletreiniger. Daar worden we natuurlijk heel blij van.'

ELBRICH FENNEMA

BEURSNOTERING TRIODOS VASTGOEDFONDS

Drie jaar na de start in 2004 is Triodos Vastgoedfonds volledig belegd. Om de portefeuille verder te laten groeien is nieuw kapitaal nodig. Daarom ging het fonds op 27 juni jongstleden naar de Amsterdamse beurs. Hierdoor kan iedere belegger, ongeacht bij welke bank hij een beleggingsrekening aanhoudt, aandelen Triodos Vastgoedfonds kopen en verkopen. Het fonds is nu veel beter bereikbaar voor beleggers in Nederland. Dit creëert ruimte voor nieuwe investeringen in duurzaam bouwen in Nederland en daarbuiten.

Nieuw in de portefeuille: 'De Sprengmolen'

Sinds 16 april is het beheer en de exploitatie van complex *De Sprengmolen* in Delft in handen van Triodos Vastgoedfonds. De intenties van de gemeente Delft en Triodos Vastgoedfonds sluiten goed op elkaar aan: zorgvuldig omgaan met de gebouwde omgeving en meerwaarde creëren voor gebruikers, het milieu en

omwonenden. De Sprengmolen was onderdeel van het vastgoed dat de gemeente in 2001 opkocht voor de herontwikkeling van Zuidpoort en nieuwe huisvesting voor dok (Discotake, Openbare Bibliotheek en Kunstcentrum). Bij de renovatie en nieuwbouw van het complex *De Sprengmolen* was duurzaamheid een belang-

rijk uitgangspunt. Er is uitgegaan van de bestaande situatie en er is gewerkt met duurzame methoden en met hergebruik van materialen. Verder zijn er duurzame materialen gebruikt. Om energie te besparen werd in samenwerking met Bouwfonds mab, Eneco en de gemeente een innovatief systeem met warmte-koude opslag ontwikkeld.

Rendementen per 30 april 2007

Rendementen zijn inclusief herbelegging dividend	3 maanden	1 jaar	3 jaar gemiddeld	5 jaar gemiddeld
Triodos Bank ¹	2,7	5,2	3,2	3,3
Triodos Fair Share Fund ²	0,6	4,4	4,1	n.v.t.
Triodos Cultuurfonds ²	0,3	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Triodos Groenfonds ²	1,1	1,1	1,5	2,7
Triodos Meerwaarde Aandelenfonds ³	2,2	9,6	11,2	4,2
Triodos Meerwaarde Mixfonds ³	-0,4	3,3	5,2	4,0
Triodos Meerwaarde Obligatiefonds ³	-1,4	0,1	1,7	4,4
Triodos Vastgoedfonds ¹	1,5	5,9	n.v.t.	n.v.t.
Triodos Renewables Europe Fund ¹	0,4	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

1. Rendement op basis van intrinsieke waarde

2. Rendement op basis van intrinsieke waarde, exclusief belastingvoordeel van maximaal 2,5%

3. Rendement op basis van beurskoers

Disclaimer:

Informatie over de genoemde beleggingsproducten is te raadplegen op www.triodos.nl. Hier vindt u onder meer de financiële bijsluiter en het prospectus. De beslissing om een fonds te kopen dient uitsluitend genomen te worden op basis van het prospectus. Kijk voor fondsspecifieke kosten en risico's in het prospectus. De waarde van uw belegging is mede afhankelijk van de ontwikkelingen op de financiële markten en andere markten. De genoemde Triodos beleggingsfondsen zijn opgenomen in het register dat wordt gehouden door de Autoriteit Financiële Markten.

Groen beleggen is beleggen voor de lange termijn

De afgelopen maanden is Triodos Groenfonds regelmatig benaderd door beleggers die zich afvragen of het nog wel goed gaat met het fonds gezien het negatieve rendement in 2006. Bas Rüter, directeur van het fonds, legt uit hoe het kan dat het goed gaat met het fonds, maar er tijdelijk toch sprake is van een negatief rendement:

'Triodos Groenfonds is een obligatiefonds en waardeert de beleggingsportefeuille aan de hand van de kapitaalmarktrente. Gaat die kapitaalmarktrente omhoog dan daalt de waarde van de portefeuille. Gaat de kapitaalmarktrente omlaag dan stijgt de waarde van de portefeuille.

Na jaren van rentedaling en stabiele (lage) kapitaalmarktrentes had de obligatiemarkt in 2006 te maken met sterke rentestijgingen. Hierdoor neemt de waarde van de portefeuille en dus het rendement van Triodos Groenfonds tijdelijk af. Op de korte termijn ervaren obligatiebeleggers dus soms tijdelijk een lager of zelfs licht negatief rendement op hun beleggingen. Wij verwachten dat op de lange termijn de rente gemiddeld ongeveer stabiel zal zijn, waardoor het negatieve effect kan verdwijnen. Obligatieleningen moeten gezien worden als risicomijdende lange termijn beleggingen, waarbij korte periodes van sterke stijging of daling gevolgd worden door langere periodes van stabiliteit.

Kortom, de positieve resultaten door de rentebetaling van de beleggingen aan het fonds werden in 2006 helaas overschaduwed door de kapitaalmarktrentestijging. Even-

Ecopark Harlingen Holding bv is de trotse eigenaar van een gloednieuwe koolzaadolie molen, gefinancierd door Triodos Groenfonds.

wel is het onze verwachting dat beleggers daar op de lange termijn weinig effect van zullen ondervinden. Het gaat overigens goed met de kredieten die het fonds uitleent aan duurzame ondernemers: de voorziening voor dubieuze debiteuren is zeer laag (minder dan 0,1%) en het bedrag dat jaarlijks werkelijk moet worden afgeschreven is te verwaarlozen. En de rente inkomsten van het fonds zijn zodanig dat we over 2006 wel een dividend van 1 euro per aandeel hebben uitgekeerd.'

Wilt u meer weten over beleggen in Triodos Groenfonds? Kijk dan op www.triodos.nl

Actuele rentetarieven Triodos Bank

Rente per 29 juni 2007
Wijzigingen voorbehouden.

Spaarvorm	%	Voordelen
Internet Sparen	3,00	24-uur per dag uw saldo raadplegen en snel en gemakkelijk overboeken via internet met een extra hoge rente. Vanaf € 50.000: 1,75% rente.
Noord-Zuid Internet Sparen	3,00	Sparen voor leningen aan kleine bedrijven in ontwikkelingslanden. Saldo informatie en overboeken via internet en een extra hoge rente.
Spaar Deposito - 10 jaars tarief	4,00	Duurzaam sparen voor een vaste periode en profiteren van een hoge rente. Naar keuze van 1 tot 10 jaar vast.
Duurzaam spaarplan - 5 jaars tarief	3,80	Duurzaam en automatisch sparen met een vaste extra hoge rente. Keuze van 1 tot 5 jaar vast. Opname is vrij op vervaldatum.
Spaar Meer Rekening	2,25	Een bedrag opzij zetten tegen een hoge rente.
Spaar Vrij Rekening	1,75	Veel vrijheid en een prima rente.
Kinder Toekomst Plan	4,00	Sparen voor de toekomst van uw (klein)kind met de hoogste jeugdspaarrente van Nederland! Nu met startpremie € 10,- of leuk kinderboek kado.
Oogappel Rekening	3,20	Sparen voor de toekomst van uw (klein)kind. Met de rente over de eerste € 750,- adopteert u een biologische appelboom.
Kinder Groei Rekening	2,50	Duurzaam sparen voor later met een hoge rente. Per jaar € 500,- vrij opneembaar.
Levensloop Rekening	3,5	Duurzaam sparen voor extra verlof. Geen vermogensrendementheffing, belastingkorting en extra ouderschapsverlofkorting.

Voor deze producten gelden nadere voorwaarden, kijk op www.triodos.nl.

Spaaracties 2007

Door te sparen bij Triodos Bank speelt uw spaargeld een actieve rol bij de financiering van bedrijven en instellingen die bijdragen aan een duurzame samenleving. Graag wijzen wij u op twee speciale acties: Bespaar het milieu en uzelf € 2.000,- en de Noord-Zuid Internetspaarrekening.

STORT € 500,- EN BESPAAR HET MILIEU EN UZELF € 2.000,-

Wilt u de duurzame ontwikkeling in Nederland ook graag een extra duwtje in de goede richting geven? Stort dan een extra bedrag op uw spaarrekening bij Triodos Bank. Met uw geld stelt u Triodos Bank in staat nog meer financieringen te verstrekken aan duurzame projecten en bedrijven. Zo draagt uw spaargeld bij aan een duurzame ontwikkeling. En bovendien ontvangt u een mooie rente.

Als u nu € 500,- of meer stort op een bestaande Triodos Spaarrekening van uzelf of uw kind, ontvangt u de

Klimaatgids met tips met een mogelijke besparing van € 2.000,- die u direct kunt toepassen om energie en het milieu te besparen. U ontvangt het boekje binnen zes weken na storting.

Doe mee en stort vandaag nog. Maak het bedrag van € 500,- of meer over op uw Triodos Spaarrekening onder vermelding van 'Spaaractie Triodos'. De actie loopt tot 18 augustus 2007.

SPAREN MET DUBBEL RENDEMENT

Wilt u sparen en tegelijkertijd kredietverlening in ontwikkelingslanden mogelijk maken? Dát kan met de

Noord-Zuid Internetspaarrekening van Triodos Bank. Nu met een prima rente van 3,0%. Noord-Zuid Sparen is een samenwerking tussen Triodos Bank en ontwikkelingsorganisatie Hivos. Via deze spaarrekening krijgen mensen in ontwikkelingslanden de kans om zo inkomen te verdienen en werkgelegenheid te creëren.

Wanneer u nú een Noord-Zuid Internetspaarrekening opent en tenminste € 250,- stort, ontvangt u een startbonus van € 10,- of een gratis abonnement op het tijdschrift *onzeWereld* t.w.v. € 46,50 cadeau.

ZO OPENT U EEN REKENING!

Wilt u direct een rekening openen? Kijk op www.triodos.nl of neem contact op met een van onze medewerkers via telefoon 030 693 65 11.

NB. Deze acties zijn niet geldig in combinatie met andere acties.

Wat doet u met uw geld, nu de ijskap smelt?

Investeer in Triodos Groenfonds!

Het klimaat verandert en de gevolgen daarvan zijn steeds duidelijker. Met onze financiële keuzes hebben we invloed op deze ontwikkeling. Want ook ons geld bepaalt hoe snel de ijskap smelt. Daarom is het de hoogste tijd om te investeren in kansrijke duurzame energie-oplossingen. Een investering in Triodos Groenfonds mag dan ook niet ontbreken in een verantwoorde beleggingsportefeuille voor de lange termijn belegger.

Een belegging in Triodos Groenfonds geeft de prettige zekerheid van een schoon rendement plus een fiscale bonus tot 2,5% netto extra. Triodos Groenfonds is daarnaast het oudste en het enige groenfonds van Nederland dat 100% van het ingelegde vermogen duurzaam belegt.

Kosteloos inschrijven én Klimaatgids cadeau!
Tot 4 augustus 2007 kunt u kosteloos inschrijven in

Triodos Groenfonds en bespaart u 0,5% transactiekosten. Bovendien ontvangt u bij een inleg van €1.000,- of meer de handige Klimaatgids van Stichting Natuur en Milieu cadeau, met daarin €2.000 aan tips en weetjes én kortingsbonnen voor energiebesparing. Aandelen Triodos Groenfonds: gewoon doen!

Heeft u nog vragen, neem dan contact op met een van onze medewerkers via telefoon 030 693 65 11 of kijk op www.triodos.nl

Triodos Bank
Van nature betrokken

Triodos Groenfonds nv en Triodos Bank nv zijn opgenomen in het register dat wordt gehouden door de Autoriteit Financiële Markten. Het prospectus is kosteloos verkrijgbaar bij Triodos Bank te Zeist of via www.triodos.nl. Loop geen onnodig risico, lees de financiële bijsluiter. De waarde van Triodos Groenfonds is mede afhankelijk van de ontwikkelingen op de financiële markten of andere markten.